

Tarp Indijos ir Vakarų: žengiant trapiais kultūrų sąveikos tiltais

Naglis Kardelis

Audrius Beinorius. *Indija ir Vakarai. Kultūrų sąveikos pjūviai*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2012. 464 p. ISBN 978-609-459-086-3.

Indija yra šalis, visada kaitinusi vakariečių vaizduotę. Tai kraštas, apie kurį sukurta gausybė legendų, romantinių svajonių, pramanų ir egzotinių vizijų. Nuo likusio pasaulio atitverta Himalajų, Karakorumo ir kitų aukščiausių planetos kalnynų, savo kultūrą ir dvasinę tapatybę Indija visada kūrė kaip labai savita, daugeliu atžvilgių autonomiška ir autarkiška, o neretai ir izoliuota šalis. Savo įstabia gamta ir unikalia geografija Indija yra nedideliame žemynui prilygstantis subkontinentas. Nemažą jos dalį sudaro prieš daugelį milijonų metų į Aziją įsirižęsi Gondvanos žemyno atplaiša: kontinentinio dreifo būdu lėtai „atplaukusi“ Indijos vandenynu iš pietų, ši svetima kontinentinė masė tartum tarano pleištu suspaudė ir vis dar tebekylančiais Himalajų kalnais suraukšlėjo pietinę Azijos žemyno dalį. Aukščiausi pasaulyje Himalajų kalnai, kurių vardas sanskrito kalba reiškia sniegynų buveinę (pirmasis morfologinis šio tikrinio vardo sandas, beje, kildinamas iš tos pačios indoeuropietiškos šaknies, kaip ir lietuviškas žodis „žiema“) yra ne tik geografinė realybė, bet ir kūno akimis regimas kitoms kultūroms nepasiekiamų dvasinių Indijos viršukalnių simbolis.

Kitiems kraštams ir kitoms kultūroms Indija visada buvo didelis iššūkis. Pati visada parimusi dvasios viršūnių aukštikalnėse ir nuolat dvasiškai tebeaugdama, ši didi civilizacija suteikdavo galimybę – o kartais, mesdama iššūkį, ir priversdavo – dvasiškai augti visas šalis, su kuriomis ribojosi ne tik geografiškai, bet ir dvasinių teritorijų lygmeniu. Lyg minėta priešistorinio Gondvanos žemyno atplaiša, privertusi išaugti Himalajų kalnus ten, kur įsirižė į Azijos žemyną, Indijos kultūra, savo neįtikėtina dvasinių įtakų mase slėgdama visas artimas ir tolimas kultūras, patenkančias į jos traukos lauką ir pradedančias sąveikauti su dvasiniais jos klodais, sakytume, sujaukia monotoniškai ramų ir lygų kultūrinį su Indija sąveikaujančių šalių peizažą, priverčia kitų kultūrų atstovus pasitempti ir pakilti savo mintimis bei dvasia – ar net išaugina kituose geografiniuose regionuose savas dvasios viršukalnes.

Kaip ir kontinentinio dreifo būdu atkeliavusi Gondvanos dalis (žemėlapyje lengvai atpažįstama iš savo formos, primenančios trikampį, kurio viršūnė nukreipta į Indijos vandenyną) yra visiškai kito žemyno atplaiša, geologiškai svetima

visai likusiai Azijos uolienu masei, taip ir dvasinė Indijos žemė, žvelgiant iš bet kurios kitos kultūros požiūrio taško, visada rodėsi radikaliai kitoniška, egzotinė, svetima net pačiu savo gundančiu artimumu ir patrauklumu. Bet kurios kitos kultūros žemėje Indijos dvasinių uolienu įskiepis daugeliui atrodo ir yra vertinamas kaip įtartinas svetimkūnis ir potencialus kultūrinis papiktinimas – net ir tada, kai Indijos dvasinė uoliena reiškiasi kaip bergždžią svetimą dirvą maitinanti dvasinė trąša: būtent dėl to Indija su visa tūkstantmete jos tradicija kitų kultūrų atstovams tuo pat metu yra ir pasigėrėjimo, ir pasibjaurėjimo, neslepiamo susižavėjimo ir atviros paniekos objektas.

Nors daugumai vakariečių Indija atrodo kaip kultūriškai vientisas monolitas, toks įspūdis yra labai paviršutiniškas. Iš tiesų Indija yra daugelio kultūrų, kalbų ir tradicijų katilas. Dėl lengvai atpažįstamų Indijos dvasinę teritoriją vienijančių jungčių, dėl labai savito civilizacinio jos braižo bei etoso šią šalį suvokiame kaip vientisą geografinį ir politinį vienetą, tačiau turime nepamiršti, kad kultūrinė Indijos įvairovė yra gerokai didesnė nei Europos, kurią taip pat mąstome kaip sunkiai nusakomos europinės tapatybės vienijamą geografinį, politinį ir kultūrinį regioną. Antai Šiaurės Indija, kurioje gyvena tautos, kalbančios daugiausia indoeuropiečių kalbų šeimai priklausančiomis kalbomis, kultūros požiūriu labai skiriasi nuo Pietų Indijos, kurioje nuo seniausių laikų gyvena tamsesnio gymio dravidų tautų atstovai, kalbantys indoeuropiečių kalboms visiškai negiminingomis dravidų kalbomis, tokiomis kaip tamilų, malajalamų ir daugelio kitų. Jau senuosiuose indų

epuose atsispindi iš Šiaurės slinkusių arijų genčių kovos su tamsaus gymio Indijos autochtonais dravidais. Kultūrinėje Indijos tradicijoje indoeuropietiškoji ir dravidiškoji kultūrinės gijos daugeliu atvejų yra nesunkiai atpažįstamos ir įmanomos atskirti, bet neretai atsiskleidžia kaip susipynusios į neatmezgamą sinkretinės prigimties mazgą. Seniausias aukštosios Indijos kultūros ištakas formuojanti ikiindoeuropietiškoji Indo slėnio civilizacija iki pat šių dienų išlieka labai mįslinga – ypač dėl to, kad niekaip nepavyksta perskaityti savito jos rašto ir patikimai interpretuoti daugelio politinių, kultūrinių bei religinių šios civilizacijos aspektų. Net jei manytume, kad indoeuropietiškąją Indijos kultūros klodą, atsispindintį Vedose ir kituose sanskritu parašytuose senuosiuose tekstuose, pažįstame gana neblogai, būtų naidu tikėtis suvokti tikrąją Indijos prigimtį (tegu ir ne esencialistine prasme) tinkamai nepažinus gilesniųjų Indijos kultūros ir istorijos klodų, o to neįmanoma padaryti tol, kol neperskaitytas Indo slėnio civilizacijos raštas.

Kultūrinis Indijos paradoksalumas yra nulemtas ne tik to fakto, kad šios šalies kultūrą formuoja daugelis labai skirtingų, neretai net nebendramačių kultūrinių gijų, bet ir tos aplinkybės, kad Indija, etniniu atžvilgiu būdama kunkuliuojantis daugelio tautų ir genčių katilas, kaip politinė tauta yra dar tik pradėjusi formotis. Šios mįslingos šalies paradoksai susiję ir su ta aplinkybe, kad amžinoji Indijos esmė, sakytume, skleidžiasi anapus laiko kategorijos – nepaisant to, kad tradicinėje Indijos kultūroje laiko sąvoka yra labai svarbi, net centrinė, o pats laiko fenomenas itin subtiliai apmąstytas

senųjų Indijos išminčių. Regis, pati laiko kategorija, atsitrenkusi į amžinosios Indijos prigimties kietumą, sudūžta į šipulius ir tampa visiškai nerelevantiška. Būtent dėl to ir nėra lengva įvertinti tikrąją Indijos, kaip šalies ir tam tikros kultūrinės tradicijos, amžių, nustatyti Indijos, kaip civilizacijos ir nacijos, senumo ar jaunumo laipsnį. Kaip tradicinė kultūra, Indija yra labai sena, senumu bei archajiškumu prilygstanti seniausios pasaulio civilizacijoms, bet kaip modernioji nacija, ypač kaip moderni politinė tauta, Indija tebėra visiškai jauna, dar tebesiformuojanti ir iki šiol neįgijusi apibrėžtesnės moderniosios politinės tapatybės. Nepaisant visų archajiškų, išpūdingai atrodančių tradicinės indų kultūros klodų, Indija, kaip moderni politinė tauta, yra nepalyginti jaunesnė už senąsias politines Europos tautas.

Tad ne tik regioniniai Indijos kultūros skirtumai, susiję su erdviniais šios labai didelės šalies masteliais, bet ir pačios laiko – ypač istorinio – kategorijos taikymo skirtingiems Indijos kultūros sluoksniams bei aspektams sunkumai lemia tai, jog suvokti šią šalį tinkamai, kultūriškai relevantiškai ir adekvačiu būdu, išvengiant vienpusiškumo ir pernelyg plačių apibendrinimų, yra nepaprastai sunku. Tai suvokti ir pripažinti būtina jau vien dėl to, kad kone kiekvienas iš mūsų apie Indiją esame girdėję gausybę faktų ir pramanų, būtų ir nebūtų dalykų, todėl tariamės žiną tiek daug, kad galime pasiduoti pagundai laikyti save šios šalies ekspertais.

Mes, vakariečiai, į Indiją pajėgime žvelgti, be abejo, tik iš savojo požiūrio taško. Nors mums nėra duotas koks nors absoliučiai teisingas, universalus, nuo istorinės ir kultūrinės perspektyvos atribotas

regimtaškis, vis dėlto, mėgindami suvokti šią mįslingą šalį, kiek įmanydami privalome siekti požiūrio nešališkumo, apmąstyti išankstines savo nuostatas ir prielaidas, atsikratyti ideologinių prietarų, pasitelkti savąsias kritinės refleksijos galias ir šiuolaikines metodologines tyrimo priemones. Ne tik mokslinės analizės įrankių įvaldymas, bet ir išmintingas kuklumas, susijęs su gebėjimu atsisakyti pernelyg plačių apibendrinimų ir nepagrįstų interpretacijų, taip pat sutelkti dėmesį į paskirus kultūros fenomenus ar konkrečius tam tikros analizuojamos srities aspektus, tikro profesionalo atliktą tyrimą leidžia atskirti nuo diletanto rašliavos.

Nors knygų apie Indiją lietuvių kalba turime jau nemažai, tikro profesionalo parašytos mokslinės monografijos, kurioje Indijos kultūra plačiau, apibendrinančiu, bet ne nivelinuojančiu ir esminius skirtumus ignoruojančiu žvilgsniu būtų analizuojama kaip tam tikra konceptuali visuma, pasitelkiant vakarietiškąją jos recepciją kaip analizės atspirties tašką, iki šiol neturėjome. Šią spragą išpūdingai užpildo labai solidus, metodologiniu atžvilgiu nepaprastai rafinuotas, pateikiamų vertinimų subalansuotumu pasižymintis, pagaliau labai įdomiai parašytas ir autentiška mokslininko bei tikro filosofo išmintimi dvelkiantis Vilniaus universiteto profesoriaus Audriaus Beinoriaus veikalas „Indija ir Vakarai. Kultūrų sąveikos pjūviai“. Monografijos autorius – pirmasis profesionalus lietuvių mokslininkas orientalistas, indologas, Vilniaus universiteto Orientalistikos centro direktorius, daug nusipelnęs Lietuvos orientalistikai ir kaip labai produktyvus tyrėjas, ir kaip mokslo bei studijų organizatorius. Puikiai

pažindamas Indiją teoriškai ir praktiškai, iš toli ir iš arti, Audrius Beinorius savo knygoje parodo, kokios įdomios, o kartu konceptualiai trapios ir ideologiškai pažeidžiamos yra Indijos ir Vakarų kultūrų sąsajos, pačiais įvairiausiais pavidalais išskylančios religijos, filosofijos, meno ir mokslo plotmėse. Knygoje, remiantis konkrečių atvejų analize ir pasitelkiant gausybę pavyzdžių iš įvairių kultūros sričių, nuodugniai atskleidžiama, kodėl nuo seniausių laikų Indija vakariečiams buvo egzotiškiausia ir kartu iš visų tolimų kraštų dvasiškai artimiausia šalis, į kurią Vakarai perkeldavo visas savo ideologines, kultūrinės ir vertybines nuostatas, projektuodavo į ją savo lūkesčius, romantines viltis ir vizijas.

Beje, civilizacinių sąveikų tipologijos požiūriu gana simptomiška ir labai įdomu tai, kad šiuolaikinių vakariečių požiūris į Indiją, kaip į keisčiausią, egzotiškiausią ir tuo pat metu iš visų Rytų šalių dvasiškai artimiausią šalį, šiek tiek primena Herodoto „Istorijoje“ paliudytą senovės graikų požiūrį į egiptiečius. Nors pastarieji istorijos tėvo nusakomi kaip neva patys keisčiausi iš visų barbarų, kartu nuolat pabrėžiamas jų kultūrinis artimumas ir net savitai besireiškianti jų dvasinė giminystė graikams: matyt, kaip Herodoto epochoje, taip ir mūsų laikais europiečiams reikia Kito, kuris, išlaikydamas savo radikalų skirtingumą, paradoksaliai atsiskleistų kaip Savas.

Mums, lietuviams, skaityti knygą apie Indiją, profesionaliai parašytą mūsų tautiečio, yra dvigubas džiaugsmas jau vien dėl to, kad, panašiai kaip Italija ir Palemono laikų senovės Roma LDK intelektualams, taip ir Indija daugeliui šių dienų

Lietuvos šviesuolių atrodo kaip dvasinė ar net tikroji geografinė lietuvių tėvynė, vos ne kaip kraštas, iš kurio mes, senųjų arijų ainiai, kalbantys sanskritui artima lietuvių kalba, kadaise atkeliavome prie Baltijos krantų. Be abejo, tai gražus romantinis mitas, sukurtas devynioliktojo šimtmečio viduryje, kai buvo intensyviai tyrinėjamos lietuvių kalbos sąsajos su kitomis archajinius bruožus išlaikiusiomis indoeuropiečių kalbomis, ir itin įtaigiai suskambėjęs minėto amžiaus pabaigoje, aušrininkų laikais, prasidėjus etniškai ir kalbiškai orientuotam tautiniam sąjūdžiui. Net ir šiais laikais, kai nelabai tikime romantinėmis lietuvių kilmės iš senovės romėnų ar senovės indų teorijomis, mums, lietuviams, Indija vis tiek – kaip ir aušrininkų laikais – tebeatrodo ne tik labai tolima, svetima bei nesuvokiama, bet ir paradoksaliu būdu be galo sava, artima mūsų dvasinei savačiai, nesenkančiomis kultūros versmėmis gaivinanti mūsų tautos savimonę. Tad puiki Audriaus Beinoriaus knyga nėra tik šiaip įspūdingas mokslinis veikalas: joje monografijos autorius viltingai paliudija, kad Indija ir šiais laikais pajėgi gaivinti ne tik pačių indų, bet ir vakariečių dvasines galias, primindama mums tas vertybes, kurias netyčia praradome arba kurių savo pražūčiai sąmoningai atsiskėmė. Knygos puslapiuose juntame tiesiogiai neišreikštą, bet vis tiek akivaizdžią autoriaus intenciją parodyti, kad minties kelionė į šią slėpiningą šalį galų gale sugrąžina mus prie savųjų šaknų.

Monografijoje regimas konceptualusis vaikščiojimas trapiais dviejų labai tolimų ir tuo pat metu labai artimų kultūrų sąveikos tiltais leidžia autoriui steigti savitą „binokuliarinio“ regėjimo būdą, kai, užuot

į Indijos kultūrą žvelgus vien iš indiškios perspektyvos ar į Vakarų kultūrą – iš vakarietiškosios perspektyvos, tiek į Indijos, tiek ir į Vakarų kultūrą žvalgomasi tartum nuo jas abi siejančio (ir kartu skiriančio) kultūrinių sąsajų tilto. Dėmesys pačiai kultūrų sąveikos dinamikai, žvelgimas į tiriamą kultūrą ne izoliuotai, statiškai, objektyvistiškai ir iš privilegijuotos absoliutaus tikrumo pozicijos, o iš takios, plastiškos, situatyviai apibrėžiamos perspektyvos esminguosius Indijos kultūros elementus Audriui Beinoriui padeda užčiuopti gerokai greičiau ir lengviau nei taikant tradicines (objektyvistines) interpretavimo strategijas. Sąmoningai pasirinkta hermeneutinė strategija atskleidžia kaip itin efektyvi analizuojant būtent Indijos ir Vakarų kultūrų sąsajas. Monografijoje pademonstruotas ir akivaizdus hermeneutikos pranašumas prieš tradicinę, grynąją, kitų metodologinių priėgų elementais nepraturtintą komparatyvistiką.

Sąsajos tarp Indijos ir Vakarų kultūrų autoriaus analizuojamos daugiabriaunio sąlyčio su svetima kultūra ir siekio ją suprasti požiūriu, siekiant išsiaiškinti, kaip kiekviena iš sąsajoje figūruojančių kultūrų mėgino suvokti kitą kultūrą – priešingą kultūrinės sąsajos polių: antai atskleisti, kaip vakariečiai siekė, bet nepajėgė iki galo suprasti indų, o savo ruožtu indai – vakariečių; kaip vakariečiai mėgino pažvelgti į save ne tik savo pačių, bet ir indų akimis, o indai – pamatyti save vėlgi ne tik savo pačių, bet ir vakariečių akimis. Audrius Beinorius labai preciziškai ir įžvalgiai parodo, kad kai kurie kultūriniai fenomenai, kadaise esencialistiškai laikyti pakankamai tikroviškais, objektyviais ar

bent objektyviai nusakomais, yra, sakykime, daugiapakopio kultūrinio konstravimo, paremto vienos kultūros atožvalga į kitą, vaisius. Antai parodoma, kad hinduizmas ir juo labiau vadinamoji hinduizmo filosofija, kaip vientisa, konceptualiai ir logiškai nuosekli sistema, yra veikiau europiečių profesorių nei indų išminčių kūrinys. Kitas pavyzdys – vakarietiškoji pastanga sufilosofinti bei supsiologinti budizmą, o kita vertus – vakarietiškosios psichologijos persismelkimas budistiniais ar kvazibudistiniais elementais. Dar vienas pavyzdys – analizė atvejo, paliudijančio, kaip indiškioji krikščionybė, maso-nybė ir kitų su Vakarais siejamų religinių bei kultūrinių fenomenų recepcija prisidėjo prie indų sąmonėjimo ir padarė įtaką indų nacionalinio išsivadavimo judėjimui. Monografijos autorius savo dėmesį sutelkia ne tik į tuos atvejus, kai vienos kultūros įtaka kitai kultūrai turėjo negatyvių ar net pražūtingų pasekmių (tradiciniame, ideologiškai pernelyg angažuotame pokolonijiniame diskurse dažniausiai accentuojami būtent tokie pavyzdžiai), bet ir į tuos atvejus, kai kultūrinės sąsajos bei sąveikos padarė pozityvų poveikį tiek Indijos, tiek ir Vakarų kultūrai.

Labai didelis Audriaus Beinoriaus monografijos privalumas yra tai, kad analitinė sintezė joje pasiekiamą tarsi nejučia, specialiai neforsuojant į sintezės kūrimą nukreiptos pastangos. Užuoat mėginęs ekstensyviai, monotoniškai nuosekliai aprašinėti visas įmanomas (iš esmės – nesuskaičiuojamas) Indijos kultūros briaunas, autorius Indijos kultūros profilį sučiuopia, sakykime, keliais meistriškai brėžiamais schematizuojančiais štrichais. Kelių pamatinių, itin reikantiškų Indijos

kultūrinio kraštovaizdžio taškų pasirinkimas, ignoruojant neesminius dalykus, ir labai preciziškas analitinis kelių svarbiausių temų išplėtojimas, apžvelgiant jas iš skirtingų perspektyvų, leidžia – lyg naudojant kažin kokį trianguliacijos prietaisą – įvertinti bei netiesiogiai apskaičiuoti ir kitų, tiesiogiai neaprašytų, Indijos kultūrinio peizažo taškų pozicijas. Kitaip tariant, nors šiuo veikalu *pagal intenciją* ir neketinama pateikti išsamaus, visa apimančio Indijos kultūros (ir jos sąveikų su Vakarų kultūra) vaizdo, *de facto* šis tikslas yra pasiekiamas – ir tai liudija nepaprastai aukštą metodologinį šio veikalo autoriaus profesionalumą.

„Indija ir Vakarai“ yra solidi mokslinė monografija, skirta visų pirma šios srities žinovams ir profesionaliems tyrėjams, bet ją – kaip neformalų *hermeneutinį orientalistinių minties nuotykių detektyvą* – su didžiausiu malonumu galės perskaityti ir kiekvienas intelektualus skaitytojas, besidomintis Rytų ir Vakarų kultūrų santykiais.

Knygoje, atkreipiant dėmesį į dinamišnius kultūrų sąveikos aspektus, išryškinant kultūrinių fenomenų recepcijos, interpretacijos, subjektyvaus mentalinio konstravimo iš tam tikros žymėtos perspektyvos svarbą, įtakų bei kultūrinių sąveikų asimetrišką abipusiškumą, analizuojamos tokios temos, kaip budizmas ir Vakarų vaizduotė, orientalistinio „hinduizmo“ mito kūrimo aplinkybės, orientalizmas ir hermeneutika (antai parodant socialiai praktikuojamos religijos ir asmeniškai interpretuojamo religinio teksto, kaip fiksuotos doktrinos, įtampų kontekstus), misticizmo samprata tarpkultūrinio dialogo perspektyvoje, astrologija ir di-

vinacinės praktikos Indijoje, teologiniai hinduizmo aspektai, ezoteriniai Vakarų sąjūdžiai Indijoje, indiškoji krikščionybės recepcija bei evoliucija (atskleidžiant kultūrinės ir teologinės tiek krikščionybės poveikį patyrusios Indijos kultūros, tiek į kultūrinę Indijos dirvą persodintos krikščionybės transformacijas), taip pat vakarietiškojo psichologijos mokslo sąsajos su dvasine Indijos tradicija.

Ypač įdomus Indijos astrologijai ir divinacinėms praktikoms skirtas knygos skyrius, paremtas nuodugniais pačioje Indijoje autoriaus atliktais tyrimais ir daugybės autentiškų astrologinių tekstų studijavimu, interpretavimu bei komentavimu: Beinorius išryškina divinacinių praktikų įsišaknijimo socialiniame ir politiniame Indijos gyvenime svarbą, nurodo helenistinio laikotarpio graikų astrologijos įtakas Indijos astrologinei tradicijai, taip atskleisdamas ideologinių ir akademinų prietarų, grindžiamų vienpusiškai brėžiama „racionalių“ Vakarų ir „irracionalių“ Rytų skirtimi, absurdiškumą.

Labai įdomūs monografijos skyriai, kuriais autorius atskleidžia kultūrinių sąveikų asimetrijas. Pavyzdžiui, jis parodo, kad kai kuriais Indijos kultūros elementais bei aspektais vakariečiai domėjosi net labiau nei patys indai – antai vakariečiams visada rūpėjo susikurti doktrinine prasme vientisą ir teoriškai monolitinį budizmo ir hinduizmo pavidalą, o patiems indams tam tikros religijos praktikavimas visada buvo gerokai svarbesnis nei pastangos atitinkamas religines praktikas teoriškai sisteminti; kita vertus, atskleidžiama, jog kai kurie Vakarų mokslo ir filosofijos pasiekimai indams darė ne mažesnę įspūdį nei patiems vakariečiams, be to, tam tikri

vakarietišku praktiku (antai psichoanalizės) aspektai Indijoje buvo ne tik mechaniškai perimami, bet ir originaliai plėtojami bei kūrybingai modifikuojami: kaip argumentuoja knygos autorius, nors psichoanalizės kūrėjas Sigmundas Freudas Indija beveik nesidomėjo, patiems indams psichoanalizė, kaip terapijos metodas, visada buvo labai įdomi, dėl to Indijoje ji buvo kūrybingai plėtojama ir perinterpretuojama, atsižvelgiant į vietinio kultūrinio ir psichosocialinio konteksto ypatybes.

Dar vienas monografijos autoriaus meistriškai išryškinamas labai svarbus ir savitas Indijos ir Vakarų kultūrų sąveikos bruožas yra susijęs ne tiek su tiesioginiais pačių kultūrinių Indijos fenomenų tyrimais, kiek su mėginimais juos pasitelkti naujoms vakarietiškomis teorijoms ir metodologijoms tikrinti. Audrius Beinorius ne kartą labai įtikinamai parodo, kaip vakarietiškos teorijos bei moksliniai metodai, kadaise laikyti absoliučiai teisingais ir universaliai galiojančiais, nepasiteisindavo ir „užlūždavo“ būtent tada, kai juos pamėgindavo pritaikyti Indijos kultūros fenomenams aiškinti. Tad Indija vakariečiams nuolat išlikdavo įdomi ne tik kaip labai įdomus, intriguojantis *tyrimo objektas*, bet ir kaip kultūrine prasme unikalus *lemtingo vakarietišku teorijų bei metodų išbandymo poligonas*: kitaip tariant, Indija vakariečiams visada išlikdavo įdomi kaip kultūrinis iššūkis, kaip gyvas skirtingų kultūrų nebendramatiškumo paliudijimas ir pretenzijų į kultūrinį universalizmą nuvainikavimo terpė.

Septintajame knygos skyriuje, kuriame analizuojami ezoteriniai Vakarų sąjūdžiai

Indijoje, labai įdomiai parodoma, kaip tradicinės indų kultūros elementai, Vakarų kultūroje patyrę savitas transformacijas, vėliau tartum ratu vėl sugrįždavo į Indijos kultūrą ir toliau ją veikdavo jau kaip sinkretinis – iš dalies vakarietiškas, iš dalies indiškas – darinys. Panašūs „dvigubos hibridizacijos“, „dvigubo kultūrinio skiepo“, „dvigubo kultūrų atspindžio vienos į kitą“ atvejai yra ypač įdomūs skirtingų kultūrų sąveikų tyrimams, nes atskleidžia subjektyviųjų, transkultūrinių, su daugiapakopiu kultūriniu konstravimu susijusių veiksnių svarbą tariamai „objektyvių“ kultūrinių duočių mutacijoms.

Audriaus Beinoriaus monografija „Indija ir Vakarai“ gali būti laikoma etaloniniu moksliniu tyrimu lietuviškosios humanitarikos kontekste. Mano galva, tai vienas vertingiausių humanitarinių mokslų srityje parašytų veikalų per visą atkurtos Lietuvos valstybės egzistavimo laikotarpį. Dėl nepaprastos mokslinės išvalgos ir metodologinio rafinuotumo, autoriaus demonstruojamų šio veikalo puslapiuose, šią knygą vertėtų atidžiai išstudijuoti (ne tik šiaip perskaityti) ne tik visiems besidomintiems indologijos problemomis, orientalistikos teorija bei istorija, Rytų ir Vakarų kultūrų santykiais, bet ir tiems, kuriems svarbūs humanitarinių mokslų metodologijos klausimai.

Indijos ir Vakarų kultūrinių sąveikų tiltais pasivaikščioti abiem kryptimis – žengiant į Indiją nuo Vakarų pusės ir žengiant į Vakarų iš Indijos pusės – labai pravartu net ir suvokiant, kokios trapios yra šių aukštų tiltų atramos...